

PROGRAMACIÓN DOCENTE DE

2º Educación Primaria

CEIP ALBORADA

Curso 2022/23

9.4. RELIXIÓN

OBXECTIVOS DA ETAPA VINCULADOS COA AREA

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos, que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas, as diferentes relixións e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade.
- e) Coñecer e utilizar de maneira apropiada a lingua galega e desenvolver hábitos de lectura.
- f) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das Tecnoloxías da Información e a Comunicación desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
- g) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.
- h) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas.

OBXECTIVOS EN CLAVE DE COMPETENCIAS

- Coñecer, apreciar e respectar o patrimonio cultural-relixioso como expresión da fe católica.
(Conciencia e expresións culturais, Competencia lingüística)
- Comprender e valorar o sentido sacro, festivo, cultural e celebrativo das festas e os seus ritos especialmente na liturxia da Igrexa.
(Conciencia e expresións culturais, Competencia lingüística)
- Coñecer e manexar a Biblia recoñecendo a súa estrutura de forma básica. Identificar o sentido dalgúns textos básicos como Palabra de Deus.
(Conciencia e expresións culturais, Competencia lingüística, Aprender a aprender)
- Comprender a relación intrínseca entre os valores básicos do ser humano e a acción creadora de Deus Pai.
(Competencias sociais e cívicas, Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía)
- Valorar a novidade do amor de Deus que salva do pecado e da morte, polo seu Fillo Xesucristo, apreciando a acción salvífica da Igrexa, Corpo de Cristo. *(Competencias sociais e cívicas)*
- Identificar o significado dalgúns textos básicos da mensaxe cristiá, que faciliten a comprensión da acción do Espírito Santo na Igrexa e no mundo.
(Competencia lingüística, Conciencia e expresións culturais, Aprender a aprender)
- Descubrir en Xesucristo verdade e vida, o fundamento para un estilo de vida cristián. *(Comp. sociais e cívicas, Conciencia e expresións culturais)*
- Identificar a Igrexa nas súas manifestacións, recoñecer a presenza de Deus e a súa graza nos sacramentos, e o servizo eclesiástico prestado polos apóstolos e os seus sucesores. *(Competencias sociais e cívicas, Sentido de iniciativa e espírito emprendedor)*
- Recoñecer os valores cristiáns xa presentes nas figuras bíblicas máis destacadas da historia da Salvación.
(Competencias sociais e cívicas, Sentido de iniciativa e espírito emprendedor)

- Valorar a relación entre a fe e o comportamento cristián, coñecendo as raíces e o sentido da acción e do compromiso cristián.

(Competencias sociais e cívicas, Conciencia e expresións culturais)

- Descubrir a relación entre o destino eterno do home e a realidade temporal na que está a vivir, apreciando a vitoria de Cristo sobre a morte.

(Conciencia e expresións culturais, Aprender a aprender)

- Descubrir a síntese dos elementos básicos da fe cristiá presentes no Credo da Igrexa. *(Conciencia e expresións culturais, Aprender a aprender)*

- Comprender e valorar o sentido sacro, festivo, cultural e celebrativo das festas e os seus ritos especialmente na liturxia da Igrexa.

(Conciencia e expresións culturais, Competencia lingüística)

- *Identificar a Igrexa nas súas manifestacións, recoñecer a presenza de Deus e a súa graza nos sacramentos, e o servizo eclesiástico prestado polos apóstolos e os seus sucesores.* *(Conciencia e expresións culturais, Competencia lingüística)*

COMPETENCIAS CLAVE

CCL: Competencia lingüística

CD: Competencia dixital

CAA: Aprender a aprender

CSC: Competencias sociais e cívicas

CSIEE: Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

CCEC: Conciencia e expresións culturais.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE		COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS					
		CCL	CD	CAA	CSC	CSIEE	CCEC
Bloque 1. O sentido relixioso do home	1.1 Toma conciencia e expresa os momentos e as cousas que lle fan feliz a el e ás persoas da súa contorna.	X		X	X		
	2.1 Descubre e nomea situacións nas que necesita ás persoas, e sobre todo a Deus, para vivir.	X		X	X		
	3.1 Valora e agradece que Deus o creou para ser feliz.			X	X		
	4.1 Le e comprende o relato bíblico do Paraíso.	X					X
	4.2 Identifica e representa graficamente os dons que Deus fai ao home na creación.		X			X	
	4.3 Expresa, oral e xestualmente, de forma sinxela, a gratitude a Deus pola súa amizade.	X					X
Bloque 2. A revelación:	1.1 Coñece, memoriza e reconstrúe relatos bíblicos da acción de Deus na historia.	X		X	X		X
	1.2 Selecciona e representa distintas escenas bíblicas da acción de Deus na historia.		X			X	X

Deus intervén na historia	2.1 Asocia expresións e comportamentos dos Patriarcas nos relatos bíblicos a través de recursos interactivos.	X	X				
	2.2 Dramatiza momentos da vida dos Patriarcas onde se exprese a protección, o coidado e o acompañamento de Deus.			X		X	X
	3.1 escoita e describe coas súas palabras momentos nos que Deus axuda ao pobo de Israel.	X					X
Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación	1.1 Le e expresa, verbal ou graficamente, o relato da Anunciación.	X					X
	1.2 Dramatiza a misión dos personaxes que interveñen na Anunciación.					X	X
	2.1 Identifica os signos de Advento como tempo de espera.			X			X
	2.2 Recoñece e valora a necesidade da espera como actitude cotiá da vida.			X	X		
	3.1 Coñece o relato do nacemento de Xesús e descobre na actitude e palabras dos personaxes o valor profundo do Nadal.	X				X	

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa	1.1 Coñece e explica coas súas palabras o sentido do Bautismo.	X					
	1.2 Identifica aos pais, padriños, presbíteros, bautizados como pobo xerado por Xesús.			X			
	2.1 Asocia os elementos materiais da auga, a luz e o óleo co seu significado sacramental.	X		X			
	3.1 Relaciona a unidade da Igrexa coa unidade dos órganos do seu propio corpo.			X			
	3.2 Sinala en diferentes expresións artísticas a representación de Deus como pai de todos.		X				X
	4.1 Constrúe un calendario onde sitúa os diferentes tempos litúrxicos.	X				X	

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
Bloque 1. O sentido relixioso do home.		
UD1: Deus quere a miña felicidade		
Deus, pai da humanidade, quere a nosa	1. Identificar na propia vida o desexo de ser feliz.	1.1 Toma conciencia e expresa os momentos e as cousas que lle fan feliz a el e ás persoas da súa contorna.

felicidade. Deus crea ao home para ser o seu amigo. O Paraíso como signo de amizade.	2. Recoñecer a incapacidade da persoa para alcanzar en por si a felicidade.	2.1 Descubre e nomea situacións nas que necesita ás persoas, e sobre todo a Deus, para vivir.
	3. Apreciar a bondade de Deus Pai que creou ao home con este desexo de felicidade.	3.1 Valora e agradece que Deus o creou para ser feliz.
	4. Entender o Paraíso como expresión da amizade de Deus coa humanidade.	4.1 Le e comprende o relato bíblico do Paraíso. 4.2 Identifica e representa graficamente os dons que Deus fai ao home na creación. 4.3 Expresa, oral e xestualmente, de forma sinxela, a gratitude a Deus pola súa amizade.
Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia.		
UD2: Deus coida de todos		
A Biblia narra o que Deus fixo na historia. Deus actúa na historia. A amizade de	1. Identificar a acción de Deus na historia en relatos bíblicos.	1.1 Coñece, memoriza e reconstrúe relatos bíblicos da acción de Deus na historia. 1.2 Selecciona e representa distintas escenas bíblicas da acción de Deus na historia.
	2. Coñecer e valorar na vida dos Patriarcas os trazos de Deus Pai: protección, coidado e acompañamento.	2.1 Asocia expresións e comportamentos dos Patriarcas nos relatos bíblicos a través de recursos interactivos. 2.2 Dramatiza momentos da vida dos Patriarcas onde se exprese a protección, o coidado e o acompañamento de Deus.

<p>Deus cos Patriarcas. Deus propón ao home un camiño de encontro con El.</p>	<p>3. Recoñecer e apreciar que Deus busca sempre a salvación do home.</p>	<p>3.1 escoita e describe coas súas palabras momentos nos que Deus axuda ao pobo de Israel.</p>
<p>Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación. UD3: Din, don! Naceu Xesús! / UD4: Xesús coñece aos seus amigos</p>		
<p>Deus elixe a María para que o seu fillo se faga home. O Advento, espera do cumprimento da promesa de salvación. O Nadal: nacemento do Salvador.</p>	<p>1. Coñecer e valorar a resposta de María a Deus.</p> <p>2. Aprender o significado do tempo de Advento.</p> <p>3. Identificar o significado profundo do Nadal.</p>	<p>1.1 Le e expresa, verbal ou graficamente, o relato da Anunciación. 1.2 Dramatiza a misión dos personaxes que interveñen na Anunciación.</p> <p>2.1 Identifica os signos de Advento como tempo de espera. 2.2 Recoñece e valora a necesidade da espera como actitude cotiá da vida.</p> <p>3.1 Coñece o relato do nacemento de Xesús e descobre na actitude e palabras dos personaxes o valor profundo do Nadal.</p>

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa.

UD5: A auga dános vida. / UD6: Somos irmáns / UD7: Celebramos festas!

<p>O Bautismo: incorporación á Igrexa.</p> <p>A unidade eclesiástica: fillos dun mesmo Pai. Xesucristo santifica o tempo: o ano litúrxico.</p>	1. Recoñecer o Bautismo como medio para formar parte da Igrexa.	<p>1.1 Coñece e explica coas súas palabras o sentido do Bautismo.</p> <p>1.2 Identifica aos pais, padriños, presbíteros, bautizados como pobo xerado por Xesús.</p>
	2. Observar e comprender os signos presentes na liturxia bautismal.	2.1 Asocia os elementos materiais da auga, a luz e o óleo co seu significado sacramental.
	3. Tomar conciencia de que o Pai xera a unidade da Igrexa.	<p>3.1 Relaciona a unidade da Igrexa coa unidade dos órganos do seu propio corpo.</p> <p>3.2 Sinala en diferentes expresións artísticas a representación de Deus como pai de todos.</p>
	4. Coñecer o ano litúrxico e os seus tempos.	4.1 Constrúe un calendario onde sitúa os diferentes tempos litúrxicos.

Unidade	Contidos	Tempo aprox.
1. Deus quere a miña felicidade	<p>1. Deus desexa que sexamos felices.</p> <p>2. A Biblia fálanos do Paraíso.</p> <p>3. Deus regálanos dons.</p> <p>Movo o meu pensamento: «Círculo de puntos de vista».</p>	5 sesións
2. Deus coida de todos	<p>1. A Biblia fálanos de Noé.</p> <p>2. Os patriarcas eran amigos de Deus.</p>	4 sesións

	<p>3. A Biblia fálanos de Xosé, o fillo de Xacobe.</p> <p>Movo o meu pensamento: «Dez veces dúas».</p>	
<p>3. Din, don! Naceu Xesús!</p>	<p>1. A Biblia fálanos de María de Nazaret.</p> <p>2. Aprendemos a esperar o Nadal.</p> <p>3. A Biblia fálanos do nacemento de Xesús.</p> <p>4. Os cristiáns celebran o Nadal.</p> <p>Movo o meu pensamento: «Vexo, penso, preguntome».</p>	5 sesións
<p>4. Xesús coñece aos seus amigos</p>	<p>1. Así é a Biblia.</p> <p>2. Xesús coñece aos seus amigos.</p> <p>3. A Biblia fálanos da parábola do pai bo.</p> <p>4. Aprendemos a amar aos demais.</p> <p>Movo o meu pensamento: «Cores, formas, liñas».</p>	5 sesións
<p>5. A auga dáanos vida</p>	<p>1. A Biblia fálanos do Bautismo de Xesús.</p> <p>2. Os cristiáns reciben o Bautismo.</p> <p>3. A auga, o óleo e o cirio son símbolos.</p> <p>Movo o meu pensamento: «Preguntas creativas».</p>	5 sesións
<p>6. Somos irmáns</p>	<p>1. A Biblia fálanos de Pablo.</p> <p>2. O corpo ten moitos membros.</p> <p>3. A Igrexa ten moitos membros.</p> <p>4. Deus é Pai.</p> <p>5. A familia da Igrexa ten unha misión.</p>	5 sesións

	Movo o meu pensamento: «Palabra, idea, frase».	
7. Celebramos festas!	1. A Biblia fálanos de Xesús no Templo. 2. As festas relixiosas son importantes. 3. As festas e os tempos litúrxicos. 4. Festas dedicadas á Virxe María. Movo o meu pensamento: «Principio, medio, final».	6 sesións

METODOLOXIA. ORIENTACIÓNS DIDÁCTICAS

A inclusión da materia de Relixión Católica responde, en primeiro lugar, á importancia que esta materia ten dentro da educación para que o alumno poida conseguir un desenvolvemento pleno e integral da súa personalidade. A necesidade de sentido do ser humano é unha evidencia á que a escola necesariamente debe dar resposta. A educación da dimensión relixiosa é parte fundamental para a maduración da persoa.. O ensino de Relixión Católica nos centros escolares axudará aos estudantes a ensanchar os espazos da racionalidade e adoptar unha actitude de apertura ao sentido relixioso da vida, sexa cal fora súa manifestación concreta.

Para responder a estes retos propónse unha metodoloxía focalizada no desenvolvemento das competencias clave e as intelixencias múltiples.

A integración das **competencias** e as **intelixencias múltiples** na área implica insistir máis nas ferramentas esenciais da aprendizaxe (comprensión e expresión oral e escrita) e pór en práctica estratexias didácticas que teñan en conta as diferentes posibilidades de adquisición do alumno/a. Isto conséguese:

- Nas propostas de traballo cooperativo.
- Nas **actividades competenciais** e de intelixencias **múltiples**.

Mediante as tarefas integradas, os alumnos poden desenvolver as súas capacidades ao redor da planificación do traballo, a selección dun tema de interese, os contidos e os materiais que serán utilizados, en relación coa elaboración e a presentación, a súa corrección e, finalmente, a exposición, todo baixo un prisma de colaboración e intercambio entre iguais. En definitiva, predomina o traballo cooperativo, que permite desenvolver a capacidade de discusión, a comunicación, o intercambio de ideas, o respecto e a comprensión das opinións alleas, así como a reflexión sobre as ideas propias.

O **uso das TIC** é un elemento para favorecer a construción de aprendizaxes con sentido, xa que nos permite motivar ao alumno/a, contextualizar o contido obxecto de aprendizaxe, facilitar a relación da nova aprendizaxe con contextos reais, xeneralizar e ampliar o contido e facilitar a elaboración de síntese e a transferencia do coñecemento. Este curso daraselle máis importancia debido a situación sanitaria na que estamos.

A metodoloxía proposta promove a construción de aprendizaxes significativas a partir de secuencias de adquisición de coñecementos que expoñen:

- Evocación de coñecementos previos para abordar os novos contidos.
- Incorporación progresiva e coidada de novos coñecementos, mediante exemplos extraídos de situacións cotiás econtextualizadas para o alumno/a de 2º curso de Primaria,
- Exercicios e actividades diversificadas que teñen en conta competencias e intelixencias múltiples: traballo individual, traballo cooperativo en grupo, uso das TIC e actividades que traballan contidos fundamentais. Están secuenciados por niveis de dificultade, abordan diversos estilos cognitivos e intelixencias e facilitan a adquisición de competencias a todos os alumnos.
- A materia de relixión católica utilizará unha metodoloxía que respectará os seguintes principios:
- **Recoñecemento do rol do docente.** O docente é peza clave na elaboración e posta en marcha de actividades de aula axustadas ao grupo concreto que está a ensinar. Conferencia Episcopal Española Currículo de Relixión e Moral Católica. A súa formación resulta, por tanto, fundamental á hora de garantir o éxito do proceso de aprendizaxe.

-Adaptación ao ámbito emocional e cognitivo dos estudantes respectando o desenvolvemento psicoevolutivo propio de cada etapa.

-Respecto polos ritmos e estilos de aprendizaxe dos estudantes.

-Consideración da dimensión humanista. Todas as aprendizaxes estarán ao servizo da formación humana.

-Respecto pola curiosidade e inquietudes dos estudantes. Consideración dos intereses e expectativas dos estudantes así como dos coñecementos previos, de maneira que se garanta unha aprendizaxe significativa.

-Seguimento dos criterios de avaliación educativa. Para facilitar o cumprimento destes principios metodolóxicos aplicarase unha avaliación continua, global e formativa ao longo do proceso de ensino e aprendizaxe; e sumativa ao final do proceso, de maneira que se avalíe o nivel de logro alcanzado. A avaliación obxectiva garantirá unha valoración adecuada da dedicación, esforzo e rendemento de todos os estudantes.

-Desenvolvemento da aprendizaxe en equipo e/ou cooperativo. O estudo e reflexión do cristianismo, polo seu intrínseca dimensión comunitaria, é unha materia adecuada para desenvolver o traballo en equipo e a aprendizaxe cooperativa.(sempre que a situación o permita)

-Utilización educativa dos recursos tecnolóxicos. O ensino da relixión promoverá a utilización da tecnoloxía da información e a comunicación non só dunha maneira instrumental, que resulte útil ao estudante na procura de información ou na resolución de problemas expostos na clase, senón procurando a súa integración na vida do suxeito e o seu uso ético.

- **RECURSOS DIDÁCTICOS**

- Material facilitado pola mestra.
- Murais.
- Xogos, láminas de rutinas de pensamento e láminas de roles de traballo cooperativo.
- Paletas de IIMM (intelixencias múltiples) e Aps (aprendizaxe e servizo).
- Recursos dixitais. Encerado dixital.
- Dicionario e atlas.

- Material funxible.

- Enciclopedia en liña ou en papel.

• Espazos	• Secuencia
<ul style="list-style-type: none"> • · Aula adaptable segundo as actividades (orais, escritas, proxectos, con encerado dixital, canón...). <p>Este curso debido a situación sanitaria a Aula será mais rixida xa que tendo en conta o protocolo covid, non se podran mover as mesas .</p> <p>Traballaremos de forma individual en casos escepcionais si podemos manter a distancia de seguridade en pequenos grupos</p> <ul style="list-style-type: none"> • · Espazos comúns: • · Patios, corredores, ximnasio, comedor, biblioteca do centro, sala de informática... que utilizaremos si o protocolo covid o permite) • · Espazos exteriores (casa, biblioteca, visitas ...): • · Traballos cooperativos, exercicios de aplicación, consolidación e estudo autónomo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Motivación inicial e activación de coñecementos previos. • Desenvolvemento dos contidos e actividades. • Actividades de reforzo e/ou ampliación. • Avaliación.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS

- Participación nas efemérides ou eventos sociais e culturais da súa contorna.
- Participación en obradoiros organizados polo Concello ou outros organismos, relacionados con aspectos literarios e culturais.
- Visita a exposicións temporais relacionadas cos temas estudado.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Bloque 1. O sentido relixioso do home

- Identificar na propia vida o desexo de ser feliz.
- Recoñecer a incapacidade da persoa para alcanzar en por si a felicidade.
- Apreciar a bondade de Deus Pai que creou ao home con este desexo de felicidade.
- Entender o Paraíso como expresión da amizade de Deus coa humanidade.

Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia

- Identificar a acción de Deus na historia en relatos bíblicos.
- Coñecer e valorar na vida dos Patriarcas os trazos de Deus Pai: protección, coidado e acompañamento.
- Recoñecer e apreciar que Deus busca sempre a salvación do home.

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación

- Coñecer e valorar a resposta de María a Deus.
- Aprender o significado do tempo de Advento.
- Identificar o significado profundo do Nadal.

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa

- Recoñecer o Bautismo como medio para formar parte da Igrexa.
- Observar e comprender os signos presentes na liturxia bautismal.
- Tomar conciencia de que o Pai xera a unidade da Igrexa.
- **Coñecer o ano litúrxico e os seus tempos.**

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Bloque 1. O sentido relixioso do home

- Toma conciencia e expresa os momentos e as cousas que lle fan feliz a el e ás persoas da súa contorna.
- Descubre e nomea situacións nas que necesita ás persoas, e sobre todo a Deus, para vivir.
- Valora e agradece que Deus o creou para ser feliz.
- Le e comprende o relato bíblico do Paraíso.
- Identifica e representa graficamente os dons que Deus fai ao home na creación.
- Expresa, oral e xestualmente, de forma sinxela, a gratitude a Deus pola súa amizade.

Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia

- Coñece, memoriza e reconstrúe relatos bíblicos da acción de Deus na historia.
- Selecciona e representa distintas escenas bíblicas da acción de Deus na historia.
- Asocia expresións e comportamentos dos Patriarcas nos relatos bíblicos a través de recursos interactivos.
- Dramatiza momentos da vida dos Patriarcas onde se exprese a protección, o coidado e o acompañamento de Deus.
- Escoita e describe coas súas palabras momentos nos que Deus axuda ao pobo de Israel.

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación

- Le e expresa, verbal ou graficamente, o relato da Anunciación.
- Dramatiza a misión dos personaxes que interveñen na Anunciación.
- Identifica os signos de Advento como tempo de espera.
- Recoñece e valora a necesidade da espera como actitude cotiá da vida.
- Coñece o relato do nacemento de Xesús e descobre na actitude e palabras dos personaxes o valor profundo do Nada

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa

- Coñece e explica coas súas palabras o sentido do Bautismo.
- Identifica aos pais, padriños, presbíteros, bautizados como pobo xerado por Xesús.
- Asocia os elementos materiais da auga, a luz e o óleo co seu significado sacramental.
- Relaciona a unidade da Igrexa coa unidade dos órganos do seu propio corpo.
- Sinala en diferentes expresións artísticas a representación de Deus como pai de todos.
- **Constrúe un calendario onde sitúa os diferentes tempos litúrxicos.**

AVALIACIÓN

Procedementos					
		Escritos	Orais	Observación directa e sistemática	Outros
Instrumentos	<ul style="list-style-type: none"> • Tarefas diversas realizadas polo alumnado na actividade diaria da clase. • Caderno de clase do alumno. • Actividades de avaliación 	<ul style="list-style-type: none"> • Preguntas individuais e grupais. • Participación do alumno/a. • Intervencións na clase. • Postas en común. 	<ul style="list-style-type: none"> • Escalas. • Listas de control. • Rexistros anecdóticos persoais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rúbricas de avaliación (Aprendizaxes, Habilidades xerais). 	

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN.

CRITERIOS	
1. Traballo autónomo	<ul style="list-style-type: none"> • Realización sen axuda externa. • Estimación do tempo investido para resolver unha actividade. • Grao de adquisición de aprendizaxes básicas. • Orde e limpeza na presentación. • Uso adecuado de instrumentos e recursos propios da materia. • Emprego de esquemas. • Revisión do traballo antes de dalo por finalizado. • Valoración do traballo na clase e na casa. • Creatividade.

<p>2. Probas orais e escritas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Valoración da aprendizaxe dos contidos. • Valoración dos procesos seguidos e dos resultados. • Expresión oral do procedemento seguido ao resolver unha actividade. Coherencia e adecuación. • Valoración do tempo investido e o tempo necesario para resolver unha actividade. • Orde, limpeza e estrutura do traballo presentado. • Caligrafía adecuada. • Tempo de realización. • Destrezas.
<p>3. Actividades TIC</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uso adecuado e guiado do ordenador e algunha ferramenta telemática. • Utilización de Internet, de forma responsable e con axuda, para buscar información sinxela ou para resolver unha actividade. • Tipo de participación (autónoma, con apoio, ningunha). • Grao de elaboración da resposta. • Interese, motivación. • Destrezas. • Capacidade de sintetizar e seleccionar de forma crítica contidos de Internet.
<p>4. Participación e seguimento das clases</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nivel e adecuación das intervencións. • Emprego dunha estrutura clara nas mensaxes. • Uso de vocabulario adecuado. • Comportamento na clase. • Interese e esforzo.

<p>5. Traballo cooperativo. Valoración individual e grupal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Capacidade de traballar de forma colaborativa. • Comunicación adecuada cos compañeiros. • Resolución de conflitos. • Interese e motivación. • Iniciativa. • Opinión persoal e valoración crítica do traballo en cooperación.
--	---

MEDIDAS DE ATENCIÓN AO ALUMNADO CON NE DE APOIO OU CON NECESIDADE DE COMPENSACIÓN EDUCATIVA

- **ADAPTACIÓN CURRICULAR (BÁSICA):** Os contidos nucleares da unidade didáctica preséntanse de maneira pautada e adaptada, con máis apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de competencias por parte dos alumnos.
- **AMPLIACIÓN:** fichas modificables con actividades de máis dificultade para a súa resolución, para o tratamento doutros contidos relacionados cos do ciclo etc....
- **PLANS INDIVIDUAIS** dirixidos a alumnos que os requiren (estranxeiros, incorporación tardía, necesidades educativas especiais e superdotación).
- **ENSINANZA TITORIAL.**
- **TRABALLOS DE INVESTIGACIÓN.**
- **LECTURAS E CONSULTAS DE FORMA LIBRE.**
- **ELEMENTOS TRANSVERSAIS**

- **Fomento da lectura. Comprensión lectora. Expresión oral e escrita.**

- Outros textos escritos: curtos, de tipoloxía diferente (informativo, descritivo, contos, poemas...).
- Textos en apoio dixital (Internet e aplicacións informáticas, lectura en pantalla).
- Textos orais complementados e acompañados de imaxes ou audios.
- Exposición oral e escrita en traballos individuais, actividades en grupo, en razoamentos ou intervencións: planificación, redacción, revisión.
- Expresión oral e escrita das aprendizaxes, utilizando un vocabulario preciso.
- Expresión escrita en apoio papel e en pantalla.
- **Comunicación audiovisual. Tecnoloxías da información e da comunicación.**

Actividades TIC	• Actividades integradas nas secuencias de aprendizaxe.
Ligazóns en Internet	• Aproveitamento de recursos educativos en Internet: procura de imaxes, información ou curiosidades, e selección e organización para transformar estes elementos en coñecemento.
Material Dixital Interactivo	• Material proxectable que incorpora elementos de interactividade: actividades, ligazóns, animacións...

- **Emprendemento.**
- Tomar decisións reflexionando e sopesando posibilidades de maneira autónoma e responsable para afrontar situacións cotiás, así como valorar as informacións de maneira crítica.
- Xerar ideas e propostas en diferentes contextos.

- **Educación cívica e constitucional.**

- Coñecer algunhas organizacións sociais e políticas, tomar conciencia da necesidade de defender dereitos e deberes de cada membro da sociedade, e valorar o diálogo como instrumento para solucionar os problemas de convivencia.
- Respetar os símbolos, costumes e maneiras de vida doutras poboacións, e rexeitar calquera tipo de discriminación.
- Respetar os restos histórico-artísticos presentes no medio.
- **Educación para a igualdade entre sexos**
- Fomentar o rexeitamento ante calquera discriminación por razón de sexo.
- **Educación do consumidor**
- Identificar costumes e tradicións do Nadal.
- Identificar aspectos necesarios para vivir e ser feliz.
- **Educación ambiental**
- Mostrar interese por respectar e coidar a natureza creada por Deus.
- **Educación para a saúde. Educación sexual**
- Coñecer e practicar hábitos elementais de hixiene, alimentación e coidado persoal.
- Coñecer e apreciar os aspectos biolóxicos, emocionais e sociais da sexualidade.
- **Educación para a paz**
- Comprometerse en acoller.
- Aprender a compartir.
- Valorar o perdón como base para a convivencia.
- Mostrar gratitude polo amor recibido.

- Transmitir alegría e felicidade.
- **Educación moral e cívica**
- Interesarse por coñecer aos compañeiros.
- Identificar actitudes baseadas no amor.
- Comprometerse en ser solidario.
- Valorar a pertenza a un equipo e os seus logros.
- Participar nas tarefas domésticas.
- Reflexionar sobre a propia actitude de coidado dos demais.

10.- PROCEDEMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN.

Avaliaremos o seguimento da Programación en relación coa adecuación ao alumnado, co logro dos obxectivos da etapa e das áreas, e co desenvolvemento das competencias claves. Esta avaliación incluírá os seguintes aspectos:

- a) A adecuación dos obxectivos, contidos e criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe ás características e necesidades do alumnado.
- b) As aprendizaxes logradas polo alumnado.
- c) As medidas de atención á diversidade aplicadas.
- d) A programación, a organización al aula, o aproveitamento dos recursos do centro e os procedementos de avaliación do alumnado.
- e) A coordinación co departamento de orientación (PT e AL).

PROGRAMACIÓN DOCENTE RELIGIÓN

4º NIVEL E.P.

CEIP ALBORADA

Curso 2022-23

RELIXIÓN CATÓLICA

OBXECTIVOS DA ETAPA VINCULADOS COA AREA

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos, que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas, as diferentes relixións e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade.
- e) Coñecer e utilizar de maneira apropiada a lingua galega e desenvolver hábitos de lectura.
- f) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das Tecnoloxías da Información e a Comunicación desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
- g) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.
- h) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas.

Obxectivos en clave de Competencias

- Coñecer, apreciar e respectar o patrimonio cultural-relixioso como expresión da fe católica.

(Conciencia e expresións culturais, Competencia lingüística)

- Comprender e valorar o sentido sacro, festivo, cultural e celebrativo das festas e os seus ritos especialmente na liturxia da Igrexa.

(Conciencia e expresións culturais, Competencia lingüística)

- Coñecer e manexar a Biblia recoñecendo a súa estrutura de forma básica. Identificar o sentido dalgúns textos básicos como Palabra de Deus.

(Conciencia e expresións culturais, Competencia lingüística, Aprender a aprender)

- Comprender a relación intrínseca entre os valores básicos do ser humano e a acción creadora de Deus Pai.

(Competencias sociais e cívicas, Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía)

- Valorar a novidade do amor de Deus que salva do pecado e da morte, polo seu Fillo Xesucristo, apreciando a acción salvífica da Igrexa, Corpo de Cristo.

(Competencias sociais e cívicas)

- Identificar o significado dalgúns textos básicos da mensaxe cristiá, que faciliten a comprensión da acción do Espírito Santo na Igrexa e no mundo.

(Competencia lingüística, Conciencia e expresións culturais, Aprender a aprender)

- Descubrir en Xesucristo camiño, verdade e vida o fundamento para un estilo de vida cristián.

(Competencias sociais e cívicas, Conciencia e expresións culturais)

- Identificar a Igrexa nas súas manifestacións, recoñecer a presenza de Deus e a súa graza nos sacramentos, e o servizo eclesiástico prestado polos apóstolos e os seus sucesores.

(Competencias sociais e cívicas, Sentido de iniciativa e espírito emprendedor)

- Recoñecer os valores cristiáns xa presentes nas figuras bíblicas máis destacadas da historia da Salvación.

(Competencias sociais e cívicas, Sentido de iniciativa e espírito emprendedor)

- Valorar a relación entre a fe e o comportamento cristián, coñecendo as raíces e o sentido da acción e do compromiso cristián.

(Competencias sociais e cívicas, Conciencia e expresións culturais)

- Descubrir a relación entre o destino eterno do home e a realidade temporal na que está a vivir, apreciando a vitoria de Cristo sobre a morte.

(Conciencia e expresións culturais, Aprender a aprender)

- Descubrir e apreciar a síntese dos elementos básicos da fe cristiá presentes no Credo da Igrexa.

(Conciencia e expresións culturais, Aprender a aprender)

Debido a situación sanitaria vivida no curso 2019/2020 donde quedaron sin acadar algúns obxectivos. son engadidos a continuación para que os alumnos poidan acadar sen dificultade os obxectivo do 4º curso.

- Comprender e valorar o sentido sacro, festivo, cultural e celebrativo das festas e os seus ritos especialmente na liturxia da Igrexa.

(Conciencia e expresións culturais, Competencia lingüística)• Identificar a Igrexa nas súas manifestacións, recoñecer a presenza de Deus e a súa graza nos sacramentos, e o servizo eclesiástico prestado polos apóstolos e os seus sucesores.

(Competencias sociais e cívicas, Sentido de iniciativa e espírito emprendedor)

COMPETENCIAS

Perfil competencial de Relixión Católica para 4º EP

COMPETENCIAS LAVE:

CCL: Competencia lingüística

CMCCT: Competencia matemática ciencia e tecnoloxía

CD: Competencia dixital

CAA: Aprender a aprender

CSC: Competencias sociais e cívicas

CSIEE: Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

CCEC: Conciencia e expresións culturais.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE		COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
		CCL	CMCCT	CD	CAA	CSC	CSIEE	CCEC
Bloque 1. O sentido religioso do home	1.1 Localiza e describe situacións de pecado descubertas nos relatos das relixións antigas.	X						X
	1.2 Cualifica o tipo de pecado en situacións da súa entorna e compáraas coas atopadas nos relatos das relixións antigas.	X				X		X
	2.1 Recorda e acepta situacións persoais ou sociais que necesitan de perdón				X	X		
Bloque 2. A revelación: Deus intervéen na historia	1.1 Sitúa no relato as frases que expresan a falta de colaboración na tarefa de Deus e o rexeitamento da amizade con El, e apícaas a	X				X		
	1.2 Recorda e narra acontecementos actuais nos que se rexeitou a amizade con Deus.	X			X	X		
	2.1 Descubre e enumera as características do perdón de Deus nalgúns relatos bíblicos.	X			X			
	3.1 Identifica e describe comportamentos da vida do rei Davida que se opoñen a vontade de Deus	X						

	4.1 Compara a actitude de Davide con situacións persoais nas que sentiu a necesidade de ser perdoado				X	X		
	4.2 Recoñece e expresa artisticamente escenas da vida de Davide nas que Deus o perdoa. Mostra respecto polas intervencións dos seus compañeiros					X	X	X
	5.1 Reconstrúe e memoriza escenas bíblicas onde Deus fai a promesa do Mesías .				X			
Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación	1.1 Analiza, comenta e crea relatos onde actualiza as parábolas do fillo pródigo e do fariseo e o publicano.	X				X	X	
	2.1 Visualiza, en obras de arte, escenas de perdón e explícaas.	X		X				X
	3.1 Busca, subliña e comenta trazos da preferencia de Xesús por os máis necesitados e os enfermos, nos textos evanxélicos.	X				X		
	4.1 Secuencia ordenadamente escenas da Historia da Paixón e identifica as palabras de Xesús que expresan a súa relación co Pai.	X	X					
	4.2 Distingue e explica frases do relato da oración da Horta das Oliveiras que expresan a obediencia de Xesús ao Pai.	X						
Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa	1.1 Coñece e explica as condicións para acoller o perdón de Deus.	X			X			
	1.2 Describe os pasos da celebración do sacramento do Perdón.	X						
	2.1 Vincula símbolos, significados e momentos na celebración eucarística.			X				X

	3.1 Investiga e presenta con diversos recurso obras e institucións da Igrexa de carácter penitencial.			X		X	X	
--	---	--	--	---	--	---	---	--

. CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
Bloque 1. O sentido relixioso do home. UD1: Buscamos a felicidade		
A experiencia de pecado nos relatos das relixións antigas. O perdón como necesidade do ser humano.	1. Descubrir nos relatos das relixións antigas a experiencia do pecado humano.	1.1 Localiza e describe situacións de pecado descubertas nos relatos das relixións antigas. 1.2 Cualifica o tipo de pecado en situacións da súa contorna e compáraas coas atopadas nos relatos das relixións antigas.
	2. Identificar a necesidade do perdón para ser feliz.	2.1 Lembra e acepta situacións persoais ou sociais que necesitan de perdón.
Bloque 2. A revelación: Deus intervéñ na historia. UD2: Unha nova oportunidade de ser feliz		
O relato do pecado orixinal: o home quere suplantar a Deus. Deus está sempre disposto ao perdón. Infidelidade á misión encomendada por Deus na historia de David. Davide sente na	1. Identificar a orixe do pecado nalgúns relatos bíblicos.	1.1 Sitúa no relato as frases que expresan a falta de colaboración na tarefa de Deus e o rexeitamento da amizade con El, e aplícaas a situacións actuais. 1.2 Lembra e narra acontecementos actuais nos que se rexeitou a amizade con Deus.
	2. Coñecer as características do perdón de Deus.	2.1 Descubre e enumera as características do perdón de Deus nalgúns relatos bíblicos.
	3. Memorizar momentos da historia de Davide nos que abusa da misión encomendada por Deus.	3.1 Identifica e describe comportamentos da vida do rei Davide que se opoñen á vontade de Deus.
	4. Descubrir e valorar a razón pola que Davide sente a necesidade de redención.	4.1 Compara a actitude de Davide con situacións persoais nas que sentiu a necesidade de ser perdoado. 4.2 Recoñece e expresa artisticamente escenas da

súa vida a necesidade de redención. Deus fiel promete un Mesías.		historia de Davide nas que Deus o perdoa.
	5. Aprender e lembrar historias bíblicas nas que Deus promete o Mesías.	5.1 Reconstrúe e memoriza escenas bíblicas onde Deus fai a promesa do Mesías.
Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación. UD3: Chega Xesús, o Mesías! / UD4: Aprendemos a perdoar / UD5: Os preferidos de Xesús		
O perdón de Deus: accións e parábolas de Xesús. Amizade e preferencia de Xesús polos máis débiles e necesitados. Xesús cumpre a vontade do Pai: paixón e morte de Xesús.	1. Comprender o significado dalgunhas parábolas do perdón.	1.1 Analiza, comenta e crea relatos onde actualiza as parábolas do fillo pródigo e do fariseo e o publicano.
	2. Memorizar algunhas das accións onde Xesús concede o perdón.	2.1 Visualiza, en obras de arte, escenas de perdón e explícaas.
	3. Recoñecer a iniciativa de Xesús polos máis necesitados e os enfermos.	3.1 Busca, subliña e comenta trazos da preferencia de Xesús polos máis necesitados e os enfermos, nos textos evanxélicos.
	4. Comprender e apreciar que, na súa paixón e morte, Xesús está a cumprir a vontade do Pai.	4.1 Secuencia ordenadamente escenas da Historia da Paixón e identifica as palabras de Xesús que expresan a súa relación co Pai. 4.2 Distingue e explica frases do relato da oración do Horta das Oliveiras que expresan a obediencia de Xesús ao Pai.
Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa. UD6: Somos valentes / UD7: Somos luz		
O sacramento da reconciliación. A celebración da eucaristía. A coresma: tempo penitencial.	1. Explicar que a través do sacramento da Reconciliación Deus concede o perdón.	1.1 Coñece e explica as condicións para acoller o perdón de Deus. 1.2 Describe os pasos da celebración do sacramento do Perdón.
	2. Diferenciar signos e momentos da celebración eucarística.	2.1 Vincula símbolos, significados e momentos na celebración eucarística.
	3. Coñecer trazos da Coresma como tempo penitencial.	3.1 Investiga e presenta con diversos recursos obras e institucións da Igrexa de carácter penitencial.

. UNIDADES DIDÁCTICAS: ORGANIZACIÓN E DISTRIBUCIÓN TEMPORAL
RELIXIÓN CATÓLICA 4ºEP

Unidade	Contidos	Tempo aprox.
1. Buscamos a felicidade	1. As persoas desexamos vivir felices. 2. A Biblia fálanos de Adán e Eva. 3. Os mitos das relixións antigas. 4. Xesús convídanos a vivir segundo o plan de Deus. Movo o meu pensamento: «Cor, símbolo, imaxe».	4 sesións
2. Unha nova oportunidade de ser feliz	1. A Biblia fálanos de David. 2. Deus perdoo sempre. 3. A Creación é a nosa casa. Movo o meu pensamento: «Principio, medio, final».	4 sesións
3. Chega Xesús, o Mesías!	1. Aprendemos a usar a Biblia. 2. A Biblia fálanos da promesa. 3. María acepta ser a Nai do Mesías. Movo o meu pensamento: «Penso, interésame, investigo». Tarefa Integrada: Advento e Nadal	5 sesións
4. Aprendemos a perdoar	1. A Biblia fálanos das parábolas de Xesús. 2. A Biblia fálanos da parábola do pai bo. 3. Xesús perdoo e ensina a perdoar.	4 sesións

	Movo o meu pensamento: «O semáforo».	
5. Os preferidos de Xesús	1. A Biblia fálanos dos preferidos de Xesús. 2. O compromiso de Xesús cos máis débiles e necesitados. 3. O compromiso dos cristiáns e as cristiás. Movo o meu pensamento: «Titulares». Tarefa integrada: As parábolas.	5 sesións
6. Somos valentes	1. Os cristiáns aprenden de Xesús. 2. A Coresma é un tempo para cambiar. 3. A Biblia fálanos de como Xesús obedece ao Pai. Movo o meu pensamento: «Círculos de puntos de vista».	4 sesións
7. Somos luz	1. Ser luz e esperanza do mundo con Xesús. 2. O sacramento da Reconciliación. 3. O sacramento da Eucaristía. Movo o meu pensamento: «Dez veces dúas».	4 sesións

. METODOLOXIA. ORIENTACIÓNS DIDÁCTICAS

a) Metodoloxía xeral e específica. Recursos didácticos e organizativos

A inclusión da materia de Relixión Católica responde, en primeiro lugar, á importancia que esta materia ten dentro da educación para que o alumno poida conseguir un desenvolvemento pleno e integral da súa personalidade. A necesidade de sentido do ser humano é unha evidencia á que a escola necesariamente debe dar resposta. A educación da dimensión relixiosa é parte fundamental para a maduración da persoa. O ensino de Relixión Católica nos centros escolares axudará aos estudantes a ensanchar os espazos da racionalidade e adoptar unha actitude de apertura ao sentido relixioso da vida, sexa cal for a súa manifestación concreta.

Para responder a estes retos propónse unha metodoloxía focalizada no desenvolvemento das competencias clave e as intelixencias múltiples.

A integración das competencias e as intelixencias múltiples na área leva insistir máis nas ferramentas esenciais da aprendizaxe (comprensión e expresión oral e escrita) e pór en práctica estratexias didácticas que teñan en conta as diferentes posibilidades de adquisición do alumno/a. Isto conséguese:

- Nas propostas de traballo cooperativo.
- Nas dobres páxinas ao final de cada unidade didáctica do libro do alumno / a.
- Nas actividades competenciais e de intelixencias múltiples.

Mediante as tarefas integradas, os alumnos poden desenvolver as súas capacidades ao redor da planificación do traballo, a selección dun tema de interese, os contidos e os materiais que serán utilizados, en relación coa elaboración e a presentación, a súa corrección e, finalmente, a exposición, todo baixo un prisma de colaboración e intercambio entre iguais. En definitiva, predomina o traballo cooperativo, que permite desenvolver a capacidade de discusión, a comunicación, o intercambio de ideas, o respecto e a comprensión das opinións alleas, así como a reflexión sobre as ideas propias.

O uso das TIC é un elemento para favorecer a construción de aprendizaxes con sentido, xa que nos permite motivar ao alumno/a, contextualizar o contido obxecto de aprendizaxe, facilitar a relación da nova aprendizaxe con contextos reais, xeneralizar e ampliar o contido e facilitar a elaboración de síntese e a transferencia do coñecemento.

A metodoloxía proposta promove a construción de aprendizaxes significativas a partir de secuencias de adquisición de coñecementos que expoñen:

Evocación de coñecementos previos para abordar os novos contidos.

Incorporación progresiva e coidada de novos coñecementos, mediante exemplos extraídos de situacións cotiás e contextualizadas para o alumno/a de 4º curso de Primaria,

Exercicios e actividades diversificadas que teñen en conta competencias e intelixencias múltiples: traballo individual, traballo cooperativo en grupo e en tarefas integradas, uso das TIC e actividades que traballan contidos fundamentais. Están secuenciados por niveis de dificultade, abordan diversos estilos cognitivos e intelixencias e facilitan a adquisición de competencias a todos os alumnos.

A materia de relixión católica utilizará unha metodoloxía que respectará os seguintes principios:

Recoñecemento do rol do docente. O docente é peza clave na elaboración e posta en marcha de actividades de aula axustadas ao grupo concreto que está a ensinar. Conferencia Episcopal Española Currículo de Relixión e Moral Católica. A súa formación resulta, por tanto,

fundamental á hora de garantir o éxito do proceso de aprendizaxe.

Adaptación ao ámbito emocional e cognitivo dos estudantes respectando o desenvolvemento psicoevolutivo propio de cada etapa.

Respecto polos ritmos e estilos de aprendizaxe dos estudantes.

Consideración da dimensión humanista. Todas as aprendizaxes estarán ao servizo da formación humana.

Respecto pola curiosidade e inquietudes dos estudantes. Consideración dos intereses e expectativas dos estudantes así como dos coñecementos previos, de maneira que se garanta unha aprendizaxe significativa

Seguimento dos criterios de avaliación educativa. Para facilitar o cumprimento destes principios metodolóxicos aplicarase unha avaliación continua, global e formativa ao longo do proceso de ensino e aprendizaxe; e sumativa ao final do proceso, de maneira que se avalíe o nivel de logro alcanzado. A avaliación obxectiva garantirá unha valoración adecuada da dedicación, esforzo e rendemento de todos os estudantes.

Desenvolvemento da aprendizaxe en equipo e/ou cooperativo. O estudo e reflexión do cristianismo, polo seu intrínseca dimensión comunitaria, é unha materia adecuada para desenvolver o traballo en equipo e a aprendizaxe cooperativa.

Utilización educativa dos recursos tecnolóxicos. O ensino da relixión promoverá a utilización da tecnoloxía da información e a comunicación non só dunha maneira instrumental, que resulte útil ao estudante na procura de información ou na resolución de problemas expostos na clase, senón procurando a súa integración na vida do suxeito e o seu uso ético..

A continuación, detállase unha relación dos diversos materiais e recursos didácticos para abordar a materia de Relixión Católica para o 4º Curso da Educación Primaria.

- Material elaborado pola mestra
- Murais.
- Fichas modificables: de adaptación curricular básica e ampliación e fichas de avaliación.
- Xogos, láminas de rutinas de pensamento e láminas de roles de traballo cooperativo.
- Paletas de IIMM (intelixencias múltiples) e Aps (aprendizaxe e servizo).
- Recursos dixitais.

Outros recursos

- Encerado dixital.
- Novo Testamento ou Biblia.

- Dicionario e atlas.
- Material funxible.
- Enciclopedia en liña ou en papel

En canto á distribución do espazo:

Espazos	Secuencia
<ul style="list-style-type: none"> • Aula: Distribución posible en grupos, asemblea, recunchos de xogo e traballo individual. • Espazos comúns: Pacios, corredores, ximnasio, comedor, biblioteca do centro, sala de informática... que se utiizaran si o protocolo covid o permite) • Espazos exteriores (casa, biblioteca, visitas ...): Traballos cooperativos, exercicios de aplicación, consolidación e estudo autónomo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Motivación inicial e activación de coñecementos previos. • Desenvolvemento dos contidos e actividades. • Actividades de reforzo e/ou ampliación. • Avaliación.

b) Actividades e estratexias de ensino e aprendizaxe: actividades complementarias

Participación efemérides ou eventos sociais e culturais da súa contorna.

Participación en obradoiros organizados polo Concello ou outros organismos, relacionados con aspectos literarios e culturais.

Visita a exposicións temporais relacionadas cos temas estudados.

AVALIACIÓN DO ALUMNADO

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Bloque 1. O sentido relixioso do home

- Descubrir nos relatos das relixións antigas a experiencia do pecado humano.

- Identificar a necesidade do perdón para ser feliz.

Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia

- Identificar a orixe do pecado nalgúns relatos bíblicos.
- Coñecer as características do perdón de Deus.
- Memorizar momentos da historia de Davide nos que abusa da misión encomendada por Deus.
- Descubrir e valorar a razón pola que Davide sente a necesidade de redención.
- Aprender e lembrar historias bíblicas nas que Deus promete o Mesías.

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación

- Comprender o significado dalgúns parábolas do perdón.
- Memorizar algunhas das accións onde Xesús concede o perdón.
- Recoñecer a iniciativa de Xesús polos máis necesitados e os enfermos.
- Comprender e apreciar que, na súa paixón e morte, Xesús está a cumprir a vontade do Pai.

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa

- Explicar que, a través do sacramento da Reconciliación, Deus concede o perdón.
- Diferenciar signos e momentos da celebración eucarística.
- Coñecer trazos da Coresma como tempo penitencial.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Bloque 1. O sentido relixioso do home

- Localiza e describe situacións de pecado descubertas nos relatos das relixións antigas.
- Cualifica o tipo de pecado en situacións da súa contorna e compáraas coas atopadas nos relatos das relixións antigas.
- Lembra e acepta situacións persoais ou sociais que necesitan de perdón.

Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia

- Sitúa no relato as frases que expresan a falta de colaboración na tarefa de Deus e o rexeitamento da amizade con El, e aplícaas a

situacións actuais.

- Lembra e narra acontecementos actuais nos que se rexeitou a amizade con Deus.
- Descubre e enumera as características do perdón de Deus nalgúns relatos bíblicos.
- Identifica e describe comportamentos da vida do rei Davide que se opoñen á vontade de Deus.
- Compara a actitude de Davide con situacións persoais nas que sentiu a necesidade de ser perdoado.
- Recoñece e expresa artisticamente escenas da historia de Davide nas que Deus o perdoa.
- Reconstrúe e memoriza escenas bíblicas onde Deus fai a promesa do Mesías.

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación

- Analiza, comenta e crea relatos onde actualiza as parábolas do fillo pródigo e do fariseo e o publicano.
- Visualiza, en obras de arte, escenas de perdón e explícaas.
- Busca, subliña e comenta trazos da preferencia de Xesús polos máis necesitados e os enfermos, nos textos evanxélicos.
- Secuencia ordenadamente escenas da Historia da Paixón e identifica as palabras de Xesús que expresan a súa relación co Pai
- Distingue e explica frases do relato da oración da Horta das Oliveiras que expresan a obediencia de Xesús ao Pai.

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa

- Coñece e explica as condicións para acoller o perdón de Deus.
- Describe os pasos da celebración do sacramento do Perdón.
- Vincula símbolos, significados e momentos na celebración eucarística.
- Investiga e presenta con diversos recursos obras e institucións da Igrexa de carácter penitencial.

AVALIACIÓN

Instrumentos de avaliación.

	Procedementos		
	Escritos	Orais	Observación directa e sistemática
Instrumentos	<ul style="list-style-type: none"> • Tarefas diversas realizadas polo alumnado na actividade diaria da clase. • Caderno de clase do alumno. • Actividades de avaliación (libro, fichas modificables, probas escritas individuais...). • Traballos de grupo. • Resolución de exercicios. • Actividades interactivas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Preguntas individuais e grupais. • Participación do alumno/a. • Intervencións na clase. • Postas en común. • Entrevistas. • Probas orais individuais. • Exposicións orais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rúbricas

Criterios de cualificación.

A cualificación estará relacionada co grao de adquisición das competencias do alumno de 4º curso de Relixión Católica de Educación Primaria, a través de todas as actividades que leve a cabo. Proposta:

	CRITERIOS
1. Traballo autónomo	<ul style="list-style-type: none"> • Realización sen axuda externa. • Estimación do tempo investido para resolver unha actividade. • Grao de adquisición de aprendizaxes básicas. • Orde e limpeza na presentación. • Uso adecuado de instrumentos e recursos propios da materia. • Emprego de esquemas. • Revisión do traballo antes de dalo por finalizado. • Valoración do traballo na clase e na casa. • Creatividade.
2. Probas orais e escritas	<ul style="list-style-type: none"> • Valoración da aprendizaxe dos contidos. • Valoración dos procesos seguidos e dos resultados. • Expresión oral do procedemento seguido ao resolver unha actividade. Coherencia e adecuación. • Valoración do tempo investido e o tempo necesario para resolver unha actividade. • Orde, limpeza e estrutura do traballo presentado. • Caligrafía adecuada. <ul style="list-style-type: none"> • Tempo de realización. • Destrezas.

3. Actividades TIC	<ul style="list-style-type: none"> • Uso adecuado e guiado do ordenador e algunha ferramenta telemática. • Utilización de Internet, de forma responsable e con axuda, para buscar información sinxela ou para resolver unha actividade. • Tipo de participación (autónomo, con apoio, ningunha). • Grao de elaboración da resposta. • Interese, motivación. • Destrezas. • Capacidade de sintetizar e seleccionar de forma crítica contidos de Internet.
4. Participación e seguimento das clases	<ul style="list-style-type: none"> • Nivel e adecuación das intervencións. • Emprego dunha estrutura clara nas mensaxes. • Uso de vocabulario adecuado. • Comportamento na clase. • Interese e esforzo.
5. Traballo cooperativo. Valoración individual e grupal	<ul style="list-style-type: none"> • Capacidade de traballar de forma colaborativa. • Comunicación adecuada cos compañeiros. • Resolución de conflitos. • Interese e motivación. • Iniciativa. • Opinión persoal e valoración crítica do traballo en cooperación.

d) Actividades de reforzo e ampliación.
ADAPTACIÓN CURRICULAR

(BÁSICA): os contidos nucleares da Unidade Didáctica preséntanse de forma pautada, con apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de Competencias por parte dos alumnos.

(AMPLIACIÓN): fichas modificables con actividades de maior dificultade na súa resolución, polo tratamento doutros contidos relacionados cos do curso, etc

MEDIDAS DE ATENCIÓN AO ALUMNADOS CON NECESIDADE ESPECIFICA DE APOIO EDUCATIVO OU CON NECESIDADE DE COMPENSACIÓN EDUCATIVA.

Atención á diversidade

ADAPTACIÓN CURRICULAR (BÁSICA): Os contidos nucleares da unidade didáctica preséntanse de maneira pautada, con máis apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de competencias por parte dos alumnos.

AMPLIACIÓN: fichas modificables con actividades de máis dificultade para a súa resolución, para o tratamento outros contidos relacionados cos do ciclo, etc.

PLANS INDIVIDUAIS dirixidos a alumnos que os requiren (estranxeiros, incorporación tardía, necesidades educativas especiais e superdotación).

ENSINANZA TITORIAL.

TRABALLOS DE INVESTIGACIÓN.

LECTURAS E CONSULTAS DE FORMA LIBRE.

ELEMENTOS TRANSVERSAIS.

a) Fomento da lectura. Comprensión lectora. Expresión oral e escrita.

Estratexias para estimular o interese e o hábito da lectura, e para desenvolver a expresión oral e escrita.

Lectura:

Lectura do libro de texto.

Outros textos escritos: curtos, de tipoloxía diferente (informativo, descritivo, contos, poemas...).

Textos en apoio dixital (Internet e aplicacións informáticas, lectura en pantalla).

Textos orais complementados e acompañados de imaxes ou audios.

Expresión:

Exposición oral e escrita en traballos individuais, actividades en grupo, en razoamentos ou intervencións: planificación, redacción, revisión.

Expresión oral e escrita das aprendizaxes, utilizando un vocabulario preciso.

Expresión escrita en apoio papel e en pantalla.

b) Comunicación audiovisual. Tecnoloxías da información e da comunicación.

Actividades TIC	• Actividades integradas nas secuencias de aprendizaxe.
Ligazóns en Internet	• Aproveitamento de recursos educativos en Internet: procura de imaxes, información ou curiosidades, e selección e organización para transformar estes elementos en coñecemento.
Material Dixital Interactivo	• Material proxectable que incorpora elementos de interactividade: actividades, ligazóns, animacións...

c) Emprendemento.

—Tomar decisións reflexionando e sopesando posibilidades de maneira autónoma e responsable para afrontar situacións cotiás, así como valorar as informacións de maneira crítica.

—Xerar ideas e propostas en diferentes contextos.

d) Educación cívica e constitucional.

Coñecer algunhas organizacións sociais e políticas, tomar conciencia da necesidade de defender dereitos e deberes de cada membro da sociedade, e valorar o diálogo como instrumento para solucionar os problemas de convivencia.

Respectar os símbolos, costumes e maneiras de vida outras poboacións, e rexeitar calquera tipo de discriminación.

Respectar os restos histórico-artísticos presentes no medio.

e) Ensinanzas transversais

Educación moral e cívica

Identificación e análise das causas que provocan situacións de marxinación e inxustiza social.

Superación de prexuízos respecto das persoas ou os grupos sociais minoritarios.

Interese por coñecer os aspectos positivos doutras culturas e valoralos adecuadamente.

Interese por comprender e valorar as características e calidades das persoas que lle rodean, establecendo con elas relacións equilibradas e construtivas, así como recoñecendo e valorando criticamente as súas diferenzas.

Adquisición progresiva de seguridade en si mesmo para enfrontarse con autonomía a calquera situación e para resolver aquelas que sexan conflitivas.

Desenvolvemento progresivo da autonomía persoal.

Interese por establecer relacións afectivas cos demais.

Participación nas actividades de grupo, respectando os puntos de vista dos demais.

Participación nas tarefas de grupo, mostrando actitudes de solidariedade e colaboración.

Aceptación e respecto polas normas que democraticamente se establezan na planificación e realización de tarefas comúns.

Responsabilidade no exercicio dos dereitos e deberes que corresponden a cada membro do grupo.

Importancia e valoración do labor que a Igrexa, a través das súas institucións, ofrece desinteresadamente aos máis necesitados.

Aprecio polos valores básicos que rexen a vida e a convivencia, descubrindo as razóns da súa existencia e obrando en consecuencia.

Educación para a paz

Descubrimento e valoración das calidades e aptitudes dos demais.

Importancia do diálogo como medio para solucionar conflitos.

Respecto e tolerancia cara ás opinións alleas.

Análise de posturas e actitudes que favorecen vivir en paz: diálogo, perdón, aceptación, colaboración...

Interese por coñecer o novo mandamento de Xesús para alcanzar a verdadeira paz cun mesmo e cos demais.

Educación para a saúde

Valoración do propio corpo como obra da Creación.

Aprecio polo propio corpo e o coidado de leste.

Actitude de axuda cara ás persoas enfermas, débiles, anciás, indefensas..., e colaboración con estas.

Actitude de rexeitamento cara a calquera práctica que vaia en contra da vida e da saúde, e de acollida cara a aquelas que a favorezan.

Educación para a igualdade entre os sexos

Interese por descubrir a dignidade da persoa e valorala.

Valoración do home e a muller, desde a súa dignidade de persoa e como seres máis importantes da Creación.

Importancia e valoración da mensaxe de Xesús e da doutrina da Igrexa sobre a dignidade do home e a muller como fillos de Deus.

Asunción das tarefas que deben realizarse, independentemente de que se sexa home ou muller.

Rexeitamento cara a calquera manifestación que supoña discriminación baseada na diferenza de sexo.

Educación ambiental

Descubrimento global da contorna como elemento imprescindible para a vida.

Interese por respectar a natureza, obra da Creación ao servizo do home e a muller.

Actitude de colaboración para respectar, manter e mellorar o medio ambiente.

Respecto polas orientacións da Igrexa e de moitos santos sobre o respecto cara á natureza, as plantas, os animais...

Valoración do traballo das persoas que colaboraron e colaboran na mellora do medio ambiente.

Educación sexual

Manifestación de sentimentos que favorezan a amizade, a tenrura e a igualdade entre os sexos.

Interese pola mensaxe cristiá sobre o papel do home e a muller como procreadores da especie humana.

Importancia da sexualidade como actitude de plena comunicación afectiva entre as persoas.

Educación do consumidor

Actuación responsable na utilización de servizos e bens de consumo.

Respecto e aceptación das normas que regulan o uso e consumo dos recursos enerxéticos.

Actitude de rexeitamento cara ao consumismo.

Sensibilización ante os colectivos que non poden satisfacer as necesidades básicas e actitude de colaboración.

Educación viaria

Actitude de colaboración con persoas diminuídas e con aquelas que teñen dificultades para circular.

10.- PROCEDEMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN.

Avaliaremos o seguimento da Programación en relación coa adecuación ao alumnado, co logro dos obxectivos da etapa e das áreas, e co desenvolvemento das competencias claves. Esta avaliación incluírá os seguintes aspectos:

- a) A adecuación dos obxectivos, contidos e criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe ás características e necesidades do alumnado.
- b) As aprendizaxes logradas polo alumnado.
- c) As medidas de atención á diversidade aplicadas.
- d) A programación, a organización al aula, o aproveitamento dos recursos do centro e os procedementos de avaliación do alumnado.
- e) A coordinación co departamento de orientación (PT e AL).

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

6º Educación Primaria

CEIP ALBORADA

RELIXIÓN CATÓLICA

OBXECTIVOS DA ETAPA VINCULADOS COA AREA

a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.

- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos, que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas, as diferentes relixións e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade.
- e) Coñecer e utilizar de maneira apropiada a lingua galega e desenvolver hábitos de lectura.
- f) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das Tecnoloxías da Información e a Comunicación desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
- g) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.
- h) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas.

Obxectivos en clave de Competencias

- Coñecer, apreciar e respectar o patrimonio cultural-relixioso como expresión da fe católica.

(Conciencia e expresións culturais, Competencia lingüística)

- Comprender e valorar o sentido sacro, festivo, cultural e celebrativo das festas e os seus ritos especialmente na liturxia da Igrexa.

(Conciencia e expresións culturais, Competencia lingüística)

- Coñecer e manexar a Biblia recoñecendo a súa estrutura de forma básica. Identificar o sentido dalgúns textos básicos como Palabra de Deus.

(Conciencia e expresións culturais, Competencia lingüística, Aprender a aprender)

- Comprender a relación intrínseca entre os valores básicos do ser humano e a acción creadora de Deus Pai.

(Competencias sociais e cívicas, Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía)

- Valorar a novidade do amor de Deus que salva do pecado e da morte, polo seu Fillo Xesucristo, apreciando a acción salvífica da Igrexa, Corpo de Cristo.

(Competencias sociais e cívicas)

-
- Identificar o significado dalgúns textos básicos da mensaxe cristiá, que faciliten a comprensión da acción do Espírito Santo na Igrexa e no mundo.

(Competencia lingüística, Conciencia e expresións culturais, Aprender a aprender)

- Descubrir en Xesucristo camiño, verdade e vida o fundamento para un estilo de vida cristián.

(Competencias sociais e cívicas, Conciencia e expresións culturais)

- Identificar a Igrexa nas súas manifestacións, recoñecer a presenza de Deus e a súa graza nos sacramentos, e o servizo eclesiástico prestado polos apóstolos e os seus sucesores.

(Competencias sociais e cívicas, Sentido de iniciativa e espírito emprendedor)

- Recoñecer os valores cristiáns xa presentes nas figuras bíblicas máis destacadas da historia da Salvación.

(Competencias sociais e cívicas, Sentido de iniciativa e espírito emprendedor)

- Valorar a relación entre a fe e o comportamento cristián, coñecendo as raíces e o sentido da acción e do compromiso cristián.

(Competencias sociais e cívicas, Conciencia e expresións culturais)

-
- Descubrir a relación entre o destino eterno do home e a realidade temporal na que está a vivir, apreciando a vitoria de Cristo sobre a morte.

(Conciencia e expresións culturais, Aprender a aprender)

- Descubrir e apreciar a síntese dos elementos básicos da fe cristiá presentes no Credo da Igrexa.

(Conciencia e expresións culturais, Aprender a aprender)

- Identificar a Igrexa nas súas manifestacións, recoñecer a presenza de Deus e a súa graza nos sacramentos, e o servizo eclesiástico prestado polos apóstolos e os seus sucesores.

(Competencias sociais e cívicas, Sentido de iniciativa e espírito emprendedor)

COMPETENCIAS Perfil competencial de Relixión Católica para 6º EP

COMPETENCIAS CLAVE:

CCL: Competencia lingüística

CD: Competencia dixital

CAA: Aprender a aprender

CSC: Competencias sociais e cívicas

CSIEE: Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

CCEC: Conciencia e expresións culturais.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE		COPETENCIAS CLAVE					
		CL	C D	C AA	C SC	C SIEE	C CCEC
Bloque 1. O sentido relixioso do home	1.1 Identifica e xulga situacións nas que recoñece a imposibilidade de ser feliz.		X			X	
	2.1 Busca, compara e comenta distintas expresións do desexo humano de salvación na literatura e música actuais.		X		X		X
	3.1 Descubre e explica por que os enterramentos, pinturas, ritos e costumes son signos da relación do home coa Divindade.		X	X			X

	4.1 Investiga e recolle acontecementos da historia onde se aprecia que o feito relixioso foi o motor de cambios para potenciar os dereitos humanos, a convivencia, o progreso e a paz.		X			X	X
Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia	1.1 Identifica e valora expresións recollidas nos libros sapienciais que enriquecen e melloran á persoa.	X		X	X		X
	1.2 Investiga e contrasta a sabedoría popular con expresións da sabedoría de Israel emitindo un xuízo persoal.	X		X		X	X
	1.3 Propón, dialogando cos seus compañeiros, situacións e comportamentos onde se expresa a riqueza humana que aparece nos textos sapienciais.	X			X		X
Bloque 3. Xesucristo,	1.1 Busca nos discursos do evanxeo de Xoán frases que expresan a relación de Xesús co Pai e esfórzase por comprender o	X		X			

cumprimento da Historia da Salvación	seu significado.						
	1.2 Identifica e sintetiza os trazos que Xesús desvela do Pai nos discursos do evanxeo de Xoán.	X		X			
	2.1 Extrapola as dificultades que tivo Xesús na súa vida para obedecer ao Pai con situacións que viven os seres humanos.			X	X		
	3.1 Localiza e explica a misión apostólica nas expresións de Xesús recollidas nos evanxeos sinópticos.	X			X		X
	3.2 Constrúe un mapa comparativo das accións de Xesús e as da Igrexa.		X			X	
Bloque 4. Permanencia	1.1 Coñece e explica con exemplos a razón pola que Confirmación, Orde e Matrimonio están ao servizo da Igrexa.	X			X		

de Xesucristo na historia: a Igrexa	1.2 Aprende e diferencia os signos e momentos celebrativos da Confirmación, a Orde e o Matrimonio.			X		X
	2.1 Sinala e explica os principais signos pascuais.	X		X		X
	2.2 Crea unha composición onde se exprese a alegría e a paz que experimentaron os discípulos ao atoparse co Resucitado.	X			X	
	3.1 Selecciona testemuños de cristiáns e xustifica o cambio xerado polo encontro co Resucitado.		X		X	

4. CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliabels
Bloque UD1: As persoas buscamos a felicidade	1. O sentido	relixioso do home.
A incapacidade do ser humano para ser feliz reclama a salvación.	1. Avaliar circunstancias que manifestan a imposibilidade da natureza humana para alcanzar a plenitude.	1.1 Identifica e xulga situacións nas que recoñece a imposibilidade de ser feliz.
A plenitude do ser humano está na relación con Deus.	2. Recoñecer e aceptar a necesidade dun Salvador para ser feliz.	2.1 Busca, compara e comenta distintas expresións do desexo humano de salvación na literatura e música actuais.
	3. Interpretar signos, en distintas culturas, que evidencian que a plenitude humana alcánzase na relación con Deus.	3.1 Descubre e explica por que os enterramentos, pinturas, ritos e costumes son signos da relación do home coa Divindade.

	<p>4. Recoñecer que a relación con Deus fai á persoa máis humana.</p>	<p>4.1 Investiga e recolle acontecementos da historia onde se aprecia que o feito relixioso foi o motor de cambios para potenciar os dereitos humanos, a convivencia, o progreso e a paz.</p>
<p>Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia. UD2: A sabedoría de Deus está na Biblia.</p>		
<p>O pobo de Israel como depositario da sabedoría de Deus.</p> <p>Os libros Sapienciais enriquecen á humanidade.</p>	<p>1. Descubrir e apreciar a riqueza dos textos sapienciais na historia.</p>	<p>1.1 Identifica e valora expresións recollidas nos libros sapienciais que enriquecen e melloran á persoa.</p> <p>1.2 Investiga e contrasta a sabedoría popular con expresións da sabedoría de Israel emitindo un xuízo persoal.</p> <p>1.3 Propón, dialogando cos seus compañeiros, situacións e comportamentos onde se expresa a riqueza humana que aparece nos textos sapienciais.</p>
<p>Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación. UD3: Xesús móstranos a Deus. UD4: Xesús ensínanos a superar a dificultade. UD5: A Igrexa segue a misión de Xesús.</p>		

<p>Xesucristo, desvela ao Pai.</p> <p>As tentacións de Xesús: obstáculo ao cumprimento do plan de Deus.</p> <p>Xesús envía aos discípulos para continuar coa súa misión salvífica.</p>	<p>1. Distinguir que a través Xesús atopamos a Deus.</p>	<p>1.1 Busca nos discursos do evanxeo de Xoán frases que expresan a relación de Xesús co Pai e esfórzase por comprender o seu significado.</p> <p>1.2 Identifica e sintetiza os trazos que Xesús desvela do Pai nos discursos do evanxeo de Xoán.</p>
	<p>2. Esforzarse por comprender que Xesús ten que vencer obstáculos externos para realizar a vontade de Deus.</p>	<p>2.1 Extrapola as dificultades que tivo Xesús na súa vida para obedecer ao Pai con situacións que viven os seres humanos.</p>
	<p>3. Comprender que a misión de Xesús continua na Igrexa.</p>	<p>3.1 Localiza e explica a misión apostólica nas expresións de Xesús recollidas nos evanxeos sinópticos.</p> <p>3.2 Constrúe un mapa comparativo das accións de Xesús e as da Igrexa.</p>
<p>Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa. UD6: Os cristiáns celebran a Pascua. UD7: A Igrexa celebra a súa fe en Xesús.</p>		
<p>Os sacramentos</p>	<p>1. Diferenciar a achega dos sacramentos de</p>	<p>1.1 Coñece e explica con exemplos a razón</p>

<p>ao servizo da misión da Igrexa: Confirmación, Orde e Matrimonio.</p> <p>A Pascua, tempo de resurrección. Os froitos da resurrección de Xesús: a alegría e a paz.</p> <p>Os cristiáns, testemuñas da resurrección.</p>	<p>servizo á misión da Igrexa.</p>	<p>pola que Confirmación, Orde e Matrimonio están ao servizo da Igrexa.</p> <p>1.2 Aprende e diferencia os signos e momentos celebrativos da Confirmación, a Orde e o Matrimonio.</p>
<p>Os cristiáns, testemuñas da resurrección.</p>	<p>2. Identificar os trazos do tempo litúrxico da Pascua.</p>	<p>2.1 Sinala e explica os principais signos pascuais.</p> <p>2.2 Crea unha composición onde se exprese a alegría e a paz que experimentaron os discípulos ao atoparse co Resucitado.</p>
<p>Os cristiáns, testemuñas da resurrección.</p>	<p>3. Recoñecer e valorar o cambio de vida xerado polo encontro co Resucitado.</p> <p>un lugar especial na salvación.</p>	<p>3.1 Selecciona testemuños de cristiáns e xustifica o cambio xerado polo encontro co Resucitado.</p>

UNIDADES DIDÁCTICAS: ORGANIZACIÓN E DISTRIBUCIÓN TEMPORAL

RELIXIÓN CATÓLICA 6º EP

Unidade	Contidos	Tempo aprox.
1. As persoas buscamos a felicidade	<ol style="list-style-type: none"> 1. En busca da felicidade. 2. A orixe das relixións. 3. As grandes relixións son diversas: hinduísmo, budismo, xudaísmo, cristianismo e islam. <p>Movo o meu pensamento: «Palabra, idea, frase».</p>	5 sesións
2. A sabedoría de Deus está na Biblia	<ol style="list-style-type: none"> 1. O pobo lembra como actúa Deus na súa historia. 2. A Biblia fálanos da sabedoría do pobo de Israel. 3. A Biblia fálanos dos profetas. <p>Movo o meu pensamento: «Vexo – Penso – Pregúntome».</p>	5 sesións
3. Xesús móstranos a Deus	<ol style="list-style-type: none"> 1. A Biblia fálanos de Xesús, o Fillo de Deus. 2. A Biblia fálanos dos signos de Xesús.	5 sesións

	<p>3. Xesús diríxese a Deus e chámalo «Pai».</p> <p>Movo o meu pensamento: «O titular».</p>	
<p>4. Xesús ensínanos a superar a dificultade</p>	<p>1. A Biblia fálanos de Xesús no deserto.</p> <p>2. Xesús enfróntase a críticos e á incompreensión.</p> <p>3. Xesús enfróntase á soidade.</p> <p>Movo o meu pensamento: «10 veces 2».</p>	<p>5 sesións</p>
<p>5. A Igrexa segue a misión de Xesús</p>	<p>1. A Biblia fálanos da misión dos discípulos.</p> <p>2. A Igrexa continúa a misión de evanxelizar.</p> <p>3. A Igrexa dá testemuño do amor de Deus.</p> <p>Movo o meu pensamento: «Penso – Interésame – Investigo».</p>	<p>5 sesións</p>
<p>6. Os cristiáns celebran a Pascua</p>	<p>1. Unha noite moi especial.</p> <p>2. Os signos pascuais.</p> <p>3. Os froitos de Pascua.</p> <p>Movo o meu pensamento: «Círculo de puntos de vista».</p>	<p>5 sesións</p>

7. A Igrexa celebra a súa fe en Xesús	<ol style="list-style-type: none"> 1. O sete sacramentos. 2. A Confirmación. 3. A Orde sacerdotal. 4. O Matrimonio. <p>Movo o meu pensamento: «O semáforo».</p>	5 sesións
--	---	-----------

METODOLOXIA. ORIENTACIÓNS DIDÁCTICAS

a) Metodoloxía xeral e específica. Recursos didácticos e organizativos

A inclusión da materia de Relixión Católica responde, en primeiro lugar, á importancia que esta materia ten dentro da educación para que o alumno poida conseguir un desenvolvemento pleno e integral da súa personalidade. A necesidade de sentido do ser humano é unha evidencia á que a escola necesariamente debe dar resposta. A educación da dimensión relixiosa é parte fundamental para a maduración da persoa. O ensino de Relixión Católica nos centros escolares axudará aos estudantes a ensanchar os espazos da racionalidade e adoptar unha actitude de apertura ao sentido relixioso da vida, sexa cal for a súa manifestación concreta.

Para responder a estes retos propónse unha metodoloxía focalizada no desenvolvemento das competencias crave e as intelixencias múltiples.

A integración das **competencias** e as **intelixencias múltiples** na área leva insistir máis nas ferramentas esenciais da aprendizaxe (comprensión e expresión oral e escrita) e pór en práctica estratexias didácticas que teñan en conta as diferentes posibilidades de adquisición do alumno/a. Isto conséguese:

- Nas propostas de traballo cooperativo.
- Nas dobres páxinas ao final de cada unidade didáctica do libro do alumno / a.
- Nas **actividades competenciais** e de intelixencias **múltiples**.

Mediante as tarefas integradas, os alumnos poden desenvolver as súas capacidades ao redor da planificación do traballo, a selección dun tema de interese, os contidos e os materiais que serán utilizados, en relación coa elaboración e a presentación,

a súa corrección e, finalmente, a exposición, todo baixo un prisma de colaboración e intercambio entre iguais. En definitiva, predomina o traballo cooperativo, que permite desenvolver a capacidade de discusión, a comunicación, o intercambio de ideas, o respecto e a comprensión das opinións alleas, así como a reflexión sobre as ideas propias.

O **uso das TIC** é un elemento para favorecer a construción de aprendizaxes con sentido, xa que nos permite motivar ao alumno/a, contextualizar o contido obxecto de aprendizaxe, facilitar a relación da nova aprendizaxe con contextos reais, xeneralizar e ampliar o contido e facilitar a elaboración de síntese e a transferencia do coñecemento.

A metodoloxía proposta promove a construción de aprendizaxes significativas a partir de secuencias de adquisición de coñecementos que expoñen:

- Evocación de coñecementos previos para abordar os novos contidos.
- Incorporación progresiva e coidada de novos coñecementos, mediante exemplos extraídos de situacións cotiás e contextualizadas para o alumno/a de 6º curso de Primaria,
- **Exercicios e actividades diversificadas que teñen en conta competencias e intelixencias múltiples: traballo individual, traballo cooperativo en grupo e en tarefas integradas, uso das TIC e actividades que traballan contidos fundamentais. Están secuenciados por niveis de dificultade, abordan diversos estilos cognitivos e intelixencias e facilitan a adquisición de competencias a todos os alumnos.**

A materia de relixión católica utilizará unha metodoloxía que respectará os seguintes principios:

- Recoñecemento do rol do docente. O docente é peza crave na elaboración e posta en marcha de actividades de aula axustadas ao grupo concreto que está a ensinar. Conferencia Episcopal Española Currículo de Relixión e Moral Católica. A súa formación resulta, por tanto, fundamental á hora de garantir o éxito do proceso de aprendizaxe.
- Adaptación ao ámbito emocional e cognitivo dos estudantes respectando o desenvolvemento psicoevolutivo propio de cada etapa.

- Respecto polos ritmos e estilos de aprendizaxe dos estudantes.
- Consideración da dimensión humanista. Todas as aprendizaxes estarán ao servizo da formación humana.
- Respecto pola curiosidade e inquietudes dos estudantes. Consideración dos intereses e expectativas dos estudantes así como dos coñecementos previos, de maneira que se garanta unha aprendizaxe significativa.
- Seguimento dos criterios de avaliación educativa. Para facilitar o cumprimento destes principios metodolóxicos aplicarase unha avaliación continua, global e formativa ao longo do proceso de ensino e aprendizaxe; e sumativa ao final do proceso, de maneira que se avalíe o nivel de logro alcanzado. A avaliación obxectiva garantirá unha valoración adecuada da dedicación, esforzo e rendemento de todos os estudantes.
- Desenvolvemento da aprendizaxe en equipo e/ou cooperativo. O estudo e reflexión do cristianismo, polo seu intrínseca dimensión comunitaria, é unha materia adecuada para desenvolver o traballo en equipo e a aprendizaxe cooperativa.
- Utilización educativa dos recursos tecnolóxicos. O ensino da relixión promoverá a utilización da tecnoloxía da información e a comunicación non só dunha maneira instrumental, que resulte útil ao estudante na procura de información ou na resolución de problemas expostos na clase, senón procurando a súa integración na vida do suxeito e o seu uso ético.

A continuación, detállase unha relación dos diversos materiais e recursos didácticos para abordar a materia de Relixión Católica para o 6º Curso da Educación Primaria.

- Material elaborado pola mestra.
- Murais.
- Fichas modificables: de adaptación curricular básica e ampliación e fichas de avaliación.
- Xogos, láminas de rutinas de pensamento e láminas de roles de traballo cooperativo.
- Paletas de IIMM (intelixencias múltiples) e Aps (aprendizaxe e servizo).
- Recursos dixitais.

Outros recursos

- Encerado dixital.
- Novo Testamento ou Biblia.
- Dicionario e atlas.
- Material funxible.

En canto á distribución do espazo:

Espazos	Secuencia
<ul style="list-style-type: none"> • Aula: Distribución posible en grupos, asemblea, recunchos de xogo e traballo individual. • Espazos comúns: Patios, corredores, ximnasio, comedor, biblioteca do centro, sala de informática...que se utilizaran si o protocolo covid o permite) • Espazos exteriores (casa, biblioteca, visitas ...):	<ul style="list-style-type: none"> • Motivación inicial e activación de coñecementos previos. • Desenvolvemento dos contidos e actividades. • Actividades de reforzo e / ou ampliación. • Avaliación.

Trabajos cooperativos, ejercicios de aplicación, consolidación e estudio autónomo.

Actividades e estratexias de ensino e aprendizaxe: actividades complementarias

- Participación efemérides ou eventos sociais e culturais da súa contorna.
- Participación en obradoiros organizados polo Concello ou outros organismos, relacionados con aspectos literarios e culturais.
- Visita a exposicións temporais relacionadas cos temas estudados.

AVALIACIÓN DO ALUMNADO

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Bloque 1. O sentido relixioso do home

- Avaliar circunstancias que manifestan a imposibilidade da natureza humana para alcanzar a plenitude.
- Recoñecer e aceptar a necesidade dun Salvador para ser feliz.
- Interpretar signos, en distintas culturas, que evidencian que a plenitude humana alcánzase na relación con Deus.
- Recoñecer que a relación con Deus fai á persoa máis humana.

Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia

- Descubrir e apreciar a riqueza dos textos sapienciais na historia.

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación

- Distinguir que a través de Xesús atopamos a Deus.
- Esforzarse por comprender que Xesús ten que vencer obstáculos externos para realizar a vontade de Deus.
- Comprender que a misión de Xesús continua na Igrexa.

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa

- Diferenciar a achega dos sacramentos de servizo á misión da Igrexa.
- Identificar os trazos do tempo litúrxico da Pascua.
- Recoñecer e valorar o cambio de vida xerado polo encontro co Resucitado.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Bloque 1. O sentido relixioso do home

- Identifica e xulga situacións nas que recoñece a imposibilidade de ser feliz.
- Busca, compara e comenta distintas expresións do desexo humano de salvación na literatura e música actuais.
- Descubre e explica por que os enterramentos, pinturas, ritos e costumes son signos da relación do home coa Divindade.
- Investiga e recolle acontecementos da historia onde se aprecia que o feito relixioso foi o motor de cambios para potenciar os dereitos humanos, a convivencia, o progreso e a paz.

Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia

- Identifica e valora expresións recollidas nos libros sapienciais que enriquecen e melloran á persoa.
- Investiga e contrasta a sabedoría popular con expresións da sabedoría de Israel emitindo un xuízo persoal.
- Propón, dialogando cos seus compañeiros, situacións e comportamentos onde se expresa a riqueza humana que aparece nos textos sapienciais.

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación

- Busca nos discursos do evanxeo de Xoán frases que expresan a relación de Xesús co Pai e esfórzase por comprender o seu significado.

- Identifica e sintetiza os trazos que Xesús desvela do Pai nos discursos do evanxeo de Xoán.
- Extrapola as dificultades que tivo Xesús na súa vida para obedecer ao Pai con situacións que viven os seres humanos.
- Localiza e explica a misión apostólica nas expresións de Xesús recollidas nos evanxeos sinópticos.
- Constrúe un mapa comparativo das accións de Xesús e as da Igrexa.

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa

- Coñece e explica con exemplos a razón pola que Confirmación, Orde e Matrimonio están ao servizo da Igrexa.
- Aprende e diferencia os signos e momentos celebrativos da Confirmación, a Orde e o Matrimonio.
- Sinala e explica os principais signos pascuais.
- Crea unha composición onde se exprese a alegría e a paz que experimentaron os discípulos ao atoparse co Resucitado.
- Selecciona testemuños de cristiáns e xustifica o cambio xerado polo encontro co Resucitado.

AVALIACIÓN

Instrumentos de evaluación.

	Procedimientos			
	Escritos	Orais	Observación directa e sistemática	Otros

<p>Instrumentos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tarefas diversas realizadas polo alumnado na actividade diaria da clase. • Caderno de clase do alumno. • Actividades de avaliación (libro, fichas modificables, probas escritas individuais...). • Traballos de grupo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Preguntas individuais e grupais. • Participación do alumno/a. • Intervencións na clase. • Postas en común. 	<ul style="list-style-type: none"> • Escalas. • Listas de control. • Rexistros anecdóticos persoais. • Rexistros de incidencias. • Ficha de 	<ul style="list-style-type: none"> • Rúbricas de avaliación (Aprendizaxes, Habilidades xerais). • Persoal de avaliación. • Autoavaliación. • Blog do profesor.
----------------------------	---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Resolución de ejercicios. • Actividades interactivas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Entrevistas. • Probas orais individuais. • Exposicións orais. 	registro individual.	
--	--	---	----------------------	--

Criterios de cualificación.

A cualificación estará relacionada co grao de adquisición das competencias do alumno de 6º curso de Relixión Católica de Educación Primaria, a través de todas as actividades que leve a cabo. Proposta:

	CRITERIOS
1. Trabajo autónomo	<ul style="list-style-type: none"> • Realización sen axuda externa. • Estimación do tempo investido para resolver unha actividade. • Grao de adquisición de aprendizaxes básicas. • Orde e limpeza na presentación. • Uso adecuado de instrumentos e recursos propios da materia. • Emprego de esquemas. • Revisión do traballo antes de dalo por finalizado. • Valoración do traballo na clase e na casa. • Creatividade.
2. Probas orais e escritas	<ul style="list-style-type: none"> • Valoración da aprendizaxe dos contidos. • Valoración dos procesos seguidos e dos resultados. • Expresión oral do procedemento seguido ao resolver unha actividade. Coherencia e adecuación. • Valoración do tempo investido e o tempo necesario para resolver unha actividade.

	<ul style="list-style-type: none"> • Orde, limpeza e estrutura do traballo presentado. • Caligrafía adecuada. • Tempo de realización. • Destrezas.
3. Actividades TIC	<ul style="list-style-type: none"> • Uso adecuado e guiado do ordenador e algunha ferramenta telemática. • Utilización de Internet, de forma responsable e con axuda, para buscar información sinxela ou para resolver unha actividade. • Tipo de participación (autónomo, con apoio, ningunha). • Grao de elaboración da resposta. • Interese, motivación. • Destrezas. • Capacidade de sintetizar e seleccionar de forma crítica contidos de Internet.
4. Participación e seguimento das	<ul style="list-style-type: none"> • Nivel e adecuación das intervencións.

clases	<ul style="list-style-type: none"> • Emprego dunha estrutura clara nas mensaxes. • Uso de vocabulario adecuado. • Comportamento na clase. • Interese e esforzo.
5. Traballo cooperativo. Valoración individual e grupal	<ul style="list-style-type: none"> • Capacidade de traballar de forma colaborativa. • Comunicación adecuada cos compañeiros. • Resolución de conflitos. • Interese e motivación. • Iniciativa. • Opinión persoal e valoración crítica do traballo en cooperación.

Actividades de reforzo e ampliación.

ADAPTACIÓN CURRICULAR

- (BÁSICA): os contidos nucleares da Unidade Didáctica preséntanse de forma pautada, con apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de Competencias por parte dos alumnos.
- (AMPLIACIÓN): fichas modificables con actividades de maior dificultade na súa resolución, polo tratamento doutros contidos relacionados cos do curso, etc
- **MEDIDAS DE ATENCIÓN AO ALUMNADO CON NECESIDADE ESPECÍFICA DE APOIO OU CON NECESIDADE DE COMPENSACIÓN EDUCATIVA**

Atención á diversidade

- ADAPTACIÓN CURRICULAR (BÁSICA): Os contidos nucleares da unidade didáctica preséntanse de maneira pautada, con máis apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de competencias por parte dos alumnos.
- AMPLIACIÓN: fichas modificables con actividades de máis dificultade para a súa resolución, para o tratamento outros contidos relacionados cos do ciclo, etc.
- COMPETENCIAS E INTELIXENCIAS MÚLTIPLES: Tense en conta a diversidade de estilos cognitivos e de intelixencias en aprendizaxes coa lectura, o movemento, a representación plástica, a dramatización...
- PLANS INDIVIDUAIS dirixidos a alumnos que os requiren (estranxeiros, incorporación tardía, necesidades educativas especiais e superdotación).

- ENSINANZA TITORIAL.
- TRABALLOS DE INVESTIGACIÓN.
- LECTURAS E CONSULTAS DE FORMA LIBRE.

ELEMENTOS TRANSVERSAIS

a) Fomento da lectura. Comprensión lectora. Expresión oral e escrita.

Estratexias para estimular o interese e o hábito da lectura, e para desenvolver a expresión oral e escrita.

Lectura:

- Textos escritos: curtos, de tipoloxía diferente (informativo, descritivo, contos, poemas...).
- Textos en apoio dixital (Internet e aplicacións informáticas, lectura en pantalla).
- Textos orais complementados e acompañados de imaxes ou audios.

Expresión:

- Exposición oral e escrita en traballos individuais, actividades en grupo, en razoamentos ou intervencións: planificación, redacción, revisión.
- Expresión oral e escrita das aprendizaxes, utilizando un vocabulario preciso.
- Expresión escrita en apoio papel e en pantalla.

b) Comunicación audiovisual. Tecnoloxías da información e da comunicación.

<i>Actividades TIC</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Actividades integradas nas secuencias de aprendizaxe.
<i>Ligazóns en Internet</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Aproveitamento de recursos educativos en Internet: procura de imaxes, información ou curiosidades, e selección e organización para transformar estes elementos en coñecemento.
<i>Material Dixital Interactivo</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Material proxectable que incorpora elementos de interactividade: actividades, ligazóns, animacións...

c) Emprendemento.

—Tomar decisións reflexionando e sopesando posibilidades de maneira autónoma e responsable para afrontar situacións cotiás, así como valorar as informacións de maneira crítica.

—Xerar ideas e propostas en diferentes contextos.

d) Educación cívica e constitucional.

- Coñecer algunhas organizacións sociais e políticas, tomar conciencia da necesidade de defender dereitos e deberes de cada membro da sociedade, e valorar o diálogo como instrumento para solucionar os problemas de convivencia.
- Respetar os símbolos, costumes e maneiras de vida outras poboacións, e rexeitar calquera tipo de discriminación.
- Respetar os restos histórico-artísticas presentes no medio.

e) Ensinanzas transversais

Educación moral e cívica

- Identificación e análise das causas que provocan situacións de marxinação e inxustiza social.
- Superación de prexuízos respecto das persoas ou os grupos sociais minoritarios.

- Interese por coñecer os aspectos positivos doutras culturas e valoralos adecuadamente.
- Interese por comprender e valorar as características e calidades das persoas que lle rodean, establecendo con elas relacións equilibradas e construtivas, así como recoñecendo e valorando criticamente as súas diferenzas.
- Adquisición progresiva de seguridade en si mesmo para enfrontarse con autonomía a calquera situación e para resolver aquelas que sexan conflitivas.
- Desenvolvemento progresivo da autonomía persoal.
- Interese por establecer relacións afectivas cos demais.
- Participación nas actividades de grupo, respectando os puntos de vista dos demais.
- Participación nas tarefas de grupo, mostrando actitudes de solidariedade e colaboración.
- Aceptación e respecto polas normas que democraticamente se establezan na planificación e realización de tarefas comúns.
- Responsabilidade no exercicio dos dereitos e deberes que corresponden a cada membro do grupo.
- Importancia e valoración do labor que a Igrexa, a través das súas institucións, ofrece desinteresadamente aos máis necesitados.
- Aprecio polos valores básicos que rexen a vida e a convivencia, descubrindo as razóns da súa existencia e obrando en consecuencia.

Educación para a paz

- Descubrimento e valoración das calidades e aptitudes dos demais.
- Importancia do diálogo como medio para solucionar conflitos.
- Respeto e tolerancia cara ás opinións alleas.
- Análise de posturas e actitudes que favorecen vivir en paz: diálogo, perdón, aceptación, colaboración...
- Interese por coñecer o novo mandamento de Xesús para alcanzar a verdadeira paz cun mesmo e cos demais.

Educación para a saúde

- Aprecio polo propio corpo e o coidado de leste.
- Actitude de axuda cara ás persoas enfermas, débiles, anciás, indefensas..., e colaboración con estas.
- Actitude de rexeitamento cara a calquera práctica que vaia en contra da vida e da saúde, e de acollida cara a aquelas que a favorezan.

Educación para a igualdade entre os sexos

- Interese por descubrir a dignidade da persoa e valorala.
- Valoración do home e a muller, desde a súa dignidade de persoa e como seres máis importantes da Creación.
- Importancia e valoración da mensaxe de Xesús e da doutrina da Igrexa sobre a dignidade do home e a muller como fillos de Deus.
- Asunción das tarefas que deben realizarse, independentemente de que se sexa home ou muller.
- Rexeitamento cara a calquera manifestación que supoña discriminación baseada na diferenza de sexo.

Educación ambiental

- Descubrimento global da contorna como elemento imprescindible para a vida.
- Interese por respectar a natureza, obra da Creación ao servizo do home e a muller.
- Actitude de colaboración para respectar, manter e mellorar o medio ambiente.
- Respecto polas orientacións da Igrexa e de moitos santos sobre o respecto cara á natureza, as plantas, os animais...
- Valoración do traballo das persoas que colaboraron e colaboran na mellora do medio ambiente.

Educación sexual

- Manifestación de sentimentos que favorezan a amizade, a tenrura e a igualdade entre os sexos.
- Interese pola mensaxe cristiá sobre o papel do home e a muller como procreadores da especie humana.
- Importancia da sexualidade como actitude de plena comunicación afectiva entre as persoas.

Educación do consumidor

- Actuación responsable na utilización de servizos e bens de consumo.
- Actitude de rexeitamento cara ao consumismo.
- Sensibilización ante os colectivos que non poden satisfacer as necesidades básicas e actitude de colaboración.

Educación viaria ^o

- Actitude de colaboración con persoas diminuídas e con aquelas que teñen dificultades para circular.

PROCEDEMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN.

Avaliaremos o seguimento da Programación en relación coa adecuación ao alumnado, co logro dos obxectivos da etapa e das áreas, e co desenvolvemento das competencias claves. Esta avaliación incluírá os seguintes aspectos:

- a) A adecuación dos obxectivos, contidos e criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe ás características e necesidades do alumnado.
- b) As aprendizaxes logradas polo alumnado.

c) As medidas de atención á diversidade aplicadas.